

Voorjaar 2018

PSITTAScene

The Magazine of the WORLD PARROT TRUST

EXTRA BIJLAGE BENELUX

Bericht van de voorzitter

Als je wilt weten wat bereikt kan worden als de juiste mensen hard werken, lees deze uitgave van PsittaScene!

In Bolivia zien we wat er tot stand is gekomen om de hyacint ara te helpen op de rand van hun bereik, en een update over Lilian's agapornissen in zuid Afrika verklaart wat we actie kunnen ondernemen die nodig zijn om ze te beschermen.

We hebben de grijze roodstaarten en Timneh papegaaien veel aandacht gegeven de laatste jaren, in feite voor decennia – is het een lastige reis voor deze prachtige, intelligente vogels. Ons Afrika programmadirecteur Dr. Rowan Martin geeft een update over hun handel en onderzoek.

Plus namen we een kijkje bij grijze roodstaarten rond Lake Victoria in Oeganda door de ogen van Elaine Henley en Lori J. Deleo. Zij brengen hun tijd door met het observeren van het gedrag van wilde vogels, en nemen hun inzichten mee ten voordele van de huiskamer vogels in de UK, USA en verder.

Tenslotte ben ik heel blij met deze gelegenheid om mijn dank uit te spreken aan iedereen die steun geeft aan "Make a Change for Parrots" campagne; we zijn verrast door jullie vrijgevigheid. Kennis maken met en beschermen van papegaaien kan alleen gebeuren als goede mensen zo attent zijn. Dankjewel!

Alison Hales
Voorzitter WPT

Afrika overzicht.

Door Rowan Martin

Dr. Rowan Martin staat aan het hoofd van het World Parrot Trust Africa Conservation Programme. Opgericht in 2013 werkt het programma samen met partners over heel Afrika om bedreigingen aan te pakken van wilde papegaaien d.m.v. steun voor eerste onderzoek, directe beschermingstussenkomst, bewustmaking en educatie en hulp voor papegaaien die inbeslaggenomen zijn van illegale handel.

Werken voor de World Parrot Trust daar is nooit saai. Of het nu het omgaan is met een gestrand voertuig als het avond wordt in een afgelegen hoek van West-Afrika, het ophijsen van nestboxen 30m omhoog in gigantische bomen, spreken voor internationale delegaties op een CITES-vergadering in Geneve, of starend vol ongeloof naar een scherm terwijl ik naar illegale handel online kijk, het is onmogelijk te weten welke uitdaging er om de hoek komt kijken.

Terwijl er altijd meer te doen is, is het altijd de moeite waard een moment terug te kijken wat we hebben bereikt en zorgvuldig te plannen waar we het grootste verschil kunnen maken in de toekomst. Hier een overzicht van ons werk in Afrika en wat we van plan zijn in 2018.

WPT in Afrika

Sinds we het Africa Conservation Programme zijn gestart, heeft de WPT over heel Afrika veldactiviteiten gesteund:

- Steun aan redding en herstel van papegaaien die inbeslaggenomen zijn van de handel
- Initiatieven gericht op gemeenschappen om de belangrijkste site van Timneh papegaaien te beschermen
- Veldonderzoek naar de status van grijze roodstaarten en Timneh papegaaien
- Onderzoek naar de mate en manier van stropen en handel in grijze roodstaarten
- Educatie voor de gemeenschappen en veldonderzoek naar Kaapse papegaaien
- Veldonderzoek naar de status en bedreigingen van agapornissen in het Zambezi bassin en surveillance bij waterpoelen om te voorkomen dat Lilian's agapornissen worden vergiftigd.

Kijk naar de infografiek op groter formaat online op: tinyurl.com/Timneh-poster

Bescherming van bedreigd Timneh papegaaien in West-Afrika

Timneh papegaaien *Psittacus Timneh* werd in 2012 als aparte soort erkend – hun kleinere afmeting, fijnere staart en hoornkleurige snavel onderscheidt hen van hun grijze roodstaart *Psittacus erithacus* familie. Voornamelijk voorkomend in bosfragmenten van het Upper Guinean gebied in West-Afrika, ze werden kortgeleden door de IUCN als wereldwijd bedreigd verklaard. Ondanks zorgen over afname, is er erg weinig bekend over de status van wilde populaties, bedreigingen of basis aspecten van hun ecologie – in feite was het onmogelijk om zelfs een foto te maken van een wilde Timneh papegaaien toen het Afrika programma van start ging.

WPT heeft samengewerkt met partners in Guinea-Bissau sinds 2013 om zodoende kennis op te bouwen over de soort en de lokale bevolking te betrekken bij bescherming. Voormalige stropers werden aangenomen om de nesten te beschermen, controle te houden op broedgebieden en te helpen bij andere activiteiten zoals het aanbrengen van kunstmatige nestholten. Het bestuderen van papegaaien is allesbehalve gemakkelijk en vooral uitdagend op afgelegen eilanden in West-Afrika, echter de inzet van een uiterst toegewijd team ging begin dit jaar in vervulling, d.m.v. de publicatie van de eerste studie van de broedecologie van Timneh papegaaien. Check een paar bevindingen van het onderzoek in de infografiek.

Het is bemoedigend dat er tekenen zijn dat stropen twee van de meest belangrijke broedgebieden is afgenomen. Op gemeenschappen gerichte pogingen in deze gebieden gaan nog steeds door, met de nadruk op het inspireren van beter beheer van boshabitat en de voordelen van bescherming op breder gebied te delen binnen de gemeenschappen. In 2017 begon WPT nieuwe initiatieven te steunen voor Timneh papegaaien in Sierra Leone en grijze roodstaarten in Nigeria om de status te kennen van wilde populaties en de belangrijkste sites voor bescherming te identificeren.

Het beëindigen van schadelijke handel in wilde papegaaien

2017 startte met een positief geluid waarbij grijze roodstaarten en Timneh papegaaien officieel op Appendix I van CITES zijn geplaatst. Met deze zet kwam de legale handel in wildvang grijze roodstaarten teneinde. Dit was een geweldige mijlpaal voor papegaaienbescherming. Meer dan 1,2 miljoen grijze roodstaarten staan vermeld in de legale handel sinds begin 1980, waarbij er heel veel meer doodgingen voordat ze werden geëxporteerd of verhandeld.

Aankondigingen door de Democratische Republiek van Congo (DCR), Saudi-Arabië en de Verenigde Arabische Emiraten om te twijfelen aan het op Appendix I lijst zetten, veroorzaakte uiteindelijk bezorgdheid over hoe effectief het zou zijn voor het beschermen van belangrijke populaties in het Congo Bassin – aan de regels van de Convention kunnen landen twijfelen die wensen zelf door te gaan met onderlinge handel. Zorgelijk genoeg kan dit gezorgd hebben dat er een paar exports hebben plaatsgevonden vanuit de DCR, wat fungeert als een voortgang van de illegale handel van andere landen, hoewel een pre-Appendix I onzekerheid voor exports gebleven zijn. (CITES-regels kunnen gecompliceerd zijn).

Met als gevolg bezorgde internationale druk en geleid door verschillende staten met verspreidingsgebieden van de grijze roodstaart, de EU en anderen, beloofden de drie landen met twijfels in november 2017 om alle handel in grijze roodstaarten te stoppen. De rol van WPT in dit proces was het leiden van onderzoek naar stropen en handel, in samenwerking met partners in de DCR, maken van rapporten en kijken naar

gepubliceerde recensies en reizen naar CITES-vergaderingen om er zeker van te zijn dat de laatste informatie onder ogen van de juiste mensen kwam.

Deze inzetten hebben zich uitbetaald en de “achterdeurtjes” die er nog waren zijn nu gesloten, wat klaarheid bracht die voor de wetshandhavers heel welkom was. De boodschap is duidelijk, “Er is geen legale internationale handel in wilde grijze roodstaarten meer”.

Het op CITES-lijst Appendix I zetten van grijze roodstaarten en Timneh papegaaien zal niet zelf de handel beëindigen in deze soort en het is belangrijk dat wetshandhavers gesteund worden bij de uitvoering hiervan.

Het onderzoeksteam van WPT is doorgestaan met het van nabij controleren van de handel in grijze roodstaarten en Timneh papegaaien en delen informatie met CITES-autoriteiten en wetshandhavers zodat ze snel en afdoend actie kunnen ondernemen.

In 2018 zorgt een nieuwe samenwerking met World Animal Protection voor toenemende capaciteit om dit belangrijke werk te doen. Terwijl handel een grote zorg blijft, zijn er signalen van vorderingen, waarbij afname te zien is op sommige belangrijke importerende landen. Twee kortgeleden in beslaggenomen grijze roodstaartpapegaaien die op het punt van export in de DCR stonden en in transit op Istanbul zijn bemoedigend – zulke handhavingen zijn belangrijk om het handelsnetwerk te verscheuren.

Beëindigen van de handel d.m.v. steun aan inbeslaggenomen papegaaien

Inzet om de verzorging van papegaaien die in beslag zijn genomen uit de handel staat centraal bij WPT om zodoende de illegale handel te beëindigen. Door steun te geven in noodsituaties en door het bouwen van lokale capaciteit om in beslaggenomen papegaaien te beheren, kunnen we wetshandhavers vrijmaken om door te gaan met het stoppen van handelaren, zodat we er zeker van kunnen zijn dat de papegaaien de zorg krijgen die ze nodig hebben.

In 2017 heeft WPT hulp geboden in Senegal, Liberia, DCR, Sierra Leone en Tanzania door technische steun en noodfondsen die nodig waren om huisvesting te bouwen, voor voedsel te zorgen en andere belangrijke zorg. In 2018 zijn we blij om deel uit te maken van een nieuw project in Angola, in samenwerking met de regering van Angola, de US Fish and Wildlife Service en Wildlife Impact om uitbreiding te bouwen en voor training te zorgen aan de lokale werknemers bij de zorg van gered wildlife, waaronder grijze roodstaarten in Angola.

Bedreigingen van de zuidelijke Afrikaanse agapornissen begrijpen

Lilian's agapornissen *Agapornis lilianae* zijn een van de twee soorten agapornissen die uitsluitend voorkomen in het Mopane bosland van het Zambezi bassin in Zuid-Afrika. Dit unieke ecosysteem wordt bedreigd, waarbij bomen worden verwerkt tot houtskool, vrijgemaakt voor landbouw en gekapt voor hout, evenals overgenomen door grote planteneters waaronder olifanten. In 2014 begon WPT samen te werken met partners in Zambia en Malawi om uit te zoeken hoe de status van de soort ervoor stond en mate van bedreigingen voor populaties.

Dr. Tiwonge Gawa, een postdoctoraal student van de University of Cape Town en ornitholoog bij het Museum of Malawi, heeft verschillende expedities geleid, samen met veldmedewerkers van BirdWatch Zambia, Zambiaanse studenten en onderzoekers van de University of Edinburgh. Dr. Gawa werkte samen met Dr. Herman Tripathi waarbij de laatste materialen zijn gebruikt om de massa velddata te analyseren om de habitateisen te begrijpen voor de Lilian's agapornissen en hun huidige en historische verspreiding te herleiden.

Door gebruik te maken van deze benadering is het mogelijk te weten te komen wat voor soort landgebruik het meest (en minst) schadelijk zijn voor Lilian's agapornissen en de vogels in heet algemeen. Vanwege de druk op snelle landuitbreiding is deze informatie essentieel voor besluitmakers die zoeken naar balans in de economische ontwikkeling bij bescherming.

Vooruitkijkend zal WPT werken aan de zekerheid dat landgebruik kan samengaan met bescherming van de agapornis en manieren vinden die de negatieve impacts van ontwikkeling kan worden verlicht, zoals het opzetten van een nieuw slaapgebied waarbij kunstmatige nesten worden gebruikt.

Hyacint ara's: bescherming in een papegaaienparadijs.

Door Willy Armin Montaña Villarroel en José Antonio Díaz Luque

Bolivia is een papegaaienparadijs. Met meer dan 50 soorten – drie hiervan inheems – huisvest het land een van de grootste collecties psittacines ter wereld.

Jammer genoeg is één derde hiervan bedreigd in het wild.

Onder al de prachtige papegaaiensoorten in Bolivia is er één waarvan het onmogelijk is om onmiddellijk verliefd op te worden als je hem in het wild ziet: de Hyacint ara.

Het was eigenlijk een lange reis naar het oosten van Bolivia om hem voor het eerst in het wild te zien. Het was een interessante eerste ontmoeting. We reisden met een caravan en vier andere 4X4 wagens naar de San Matías Protected Area, waarbij we heel wat tijd verspilden om elkaar uit de modder van het regenseizoen te graven.

We kwamen aan in het dorp San Fernando, in het hart van de Protected Area, na een hele dag rijden. De burgemeester van het dorp was zo vriendelijk om ons een plaats bij zijn huis te geven om te kamperen, dus zetten we onze tenten op. We herinnerden ons dat we zo uitgeput waren hiervan en van de inspanningen van de dag dat we stopten en naar boven keken.

En daar waren ze!

Hyacint ara's boven ons. Het was 10,20 in de avond maar het was volle maan, zodat we ze konden zien bewegen tussen de slaapplekken. Zo'n ervaring valt moeilijk te vergeten!

Hyacint ara's *Anodorhynchus hyacinthinus* liggen voornamelijk verspreid in de Cerrado en de Pantanal ecosystemen in drie landen: Brazilië, Paraguay en Bolivia. Brazilië bezit de grootste populatie; Paraguay de kleinste.

Een erg charismatische soort, de hyacint ara heeft de aandacht getrokken van zowel enthousiastelingen als beschermers. Hij staat bekend als kwetsbaar door de IUCN en op de Bolivian Red List of Wild Vertebrates. Bedreigingen voor zijn overleven waaronder vangst voor de dierenhandel en de afname en het verlies van zijn habitat.

Er waren drie projecten tussen 2008 en 2011, een ervan gesteund door de World Parrot Trust. Het doel was om de status van de soort te weten te komen en beschermingsmaatregelen te ontwikkelen, gebaseerd op de vergaarde data. In 2016 zijn we een serieus beschermingsinitiatief gestart met deze ara's in Bolivia, onder paraplu van het Hyacinth Macaw Project (Proyecto Paraba Azul).

Het project, mede gesteund door Berlin Zoo en de World Parrot Trust, waarbij diverse groepen internationale zowel al lokale organisaties met dezelfde visie waren betrokken: de soort te steunen met directe beschermingsactiviteiten in zijn natuurlijke leefgebied.

Het San Matías Protected Area, een stukje land rijk aan biodiversiteit in het Santa Cruz departement in Bolivia, bevat het overgrote deel waar hyacint ara's voorkomen in het land. Gelukkig zijn ambtenaren, die voor het behoud werken, uitermate geïnteresseerd in dit initiatief, waarbij ze het project steunen waar ze kunnen.

Het veldwerk startte in juni aan het begin van het droge seizoen in het Pantanal ecosysteem, vooral binnen San Matías Protected Area.

We hadden mazzel dat we een heleboel data die kortgeleden was gepubliceerd door andere onderzoekers, waaronder belangrijk werk gedaan door WPT en de Noel Kempff Mercado Foundation. Dit maakte ons leven een stuk gemakkelijker, maar we hadden nog steeds weinig kennis over de status van de populatie (aantal en trend) en onderliggende ecologie (broeden, aanwas, verspreiding, overlijden, voedselvoorkeuren, gebruik van habitat).

De antwoorden hierop is erg belangrijk voor het ontwikkelen van de beste beschermingsstrategie voor de soort. En net zo belangrijk wilden we een relatie ontwikkelen met sommige mensen die in de San Matías Protected Area wonen. Bescherming draait alleen om goede relaties met de lokale bevolking, omdat zij de hele dag omgaan met wildlife. We moesten met ze rond de tafel en luisteren naar ze want zij waren de echte experts. We onderzochten routes dwars door het studiegebied met de auto, per boot, te paard en te voet. Veel van het park is onbereikbaar, dus het proefgebied in onze onderzoeken is bereikbaar met de auto, en daarvoor ontwikkeld, habitat bevat meer dan 50.00ha voor elk type habitat: droog chiquitano bos, Cerrado en Pantanal. We vonden dat de bedreigingen voor het habitat erg overeenkwamen met wat al was

beschreven, waarbij het afbranden meest effect had op chiquitano en Cerrado, terwijl Pantanal meer beschermd is, omringd door moerasgebieden. We ontdekten ook dat de ara's niet gek zijn op dicht chiquitano, dus blijven ze aan de randen ervan.

Het interessante hiervan is dat deze gebieden het meest zijn ontgonnen is door de mens. In een ideale wereld zouden we willen dat de gebieden waar deze vogels in leven vol staan met ongerept bos, maar bewijs toont aan dat van sommige ontginningen van hun habitat ze profiteren.

Een ander belangrijk aspect van ons werk waren de onderzoeken. We bezochten bekende nesten en rustplaatsen, met toegang tot 32 verschillende stukken land en gemeenschappen in het noorden en zuiden van de San Matías Protected Area. We telden 180 Hyacint ara's, waarvan 38 tekenen van broedgedrag vertoonden. Dit is dicht bij het einde van de 20% broedneigingen die staan beschreven voor de ara's. Onder deze verpaarde vogels, zagen we maar drie jongen. Volgens onze waarnemingen worden jonge vogels toegevoegd aan de populatie, of aanwas, is over het algemeen niet erg hoog. Het is onduidelijk of de populatie in de afgelopen jaren hier is afgenomen of verhuisd naar andere gebieden. We keken ook naar de aanwezigheid van nestsites en voedselbronnen. De meeste broedactiviteiten werden gezien in de Pantanal en aantallen doen vermoeden dat er genoeg nestsites zijn voor de broedpopulatie van de Hyacint ara's. We vonden nestvijanden – de grote bosvalk *Micrastur semitorquatus*, Afrikaanse bijen *Apis sp.* en reuzentoekans *Ramphastos toco* – maar over het algemeen zijn er genoeg bronnen voor de ara's voorhanden. Van de vier actieve nesten die we vonden, constateerden we dat er een van was gekaapt. Bij de andere drie vlogen er een per nest uit. Meer gegevens moeten worden onderzocht over wat er zich nog meer voordoet bij het broedsucces van de soort en op wat voor schaal, maar het blijkt dat dit is een van de gebieden waar we moet ingrijpen om het broedsucces van de wilde paren te vergroten.

Het dieet van de vogels bestaat voornamelijk uit vruchten van de motacú -en totaí vruchtvlees en noten, die volop aanwezig zijn. De noten liggen vaak op de grond en de ara's eten ervan tussen de kraaien, geiten en schapen. Het is ongelooflijk hoe sterk hun band is met de mensen. Het is soms moeilijk te geloven dat het ara's zijn, vooral omdat we bijna 10 jaar gewerkt hebben met blauwkeel ara's *Ara glaucogularis* en ze nooit aan de grond hebben gezien!

Het laatste waar we ons op hebben gericht in ons onderzoek was om te weten te komen hoe intensief de papegaaihandel is in het gebied en ook de mogelijkheid om ecotoerisme te ontwikkelen in het gebied. Gelukkig is de papegaaihandel in dit gebied geen groot probleem nu. Maar mensen van het dorp San Fernando vertelden ons dat ongelooflijke verhalen over het jaar 1990, toen handelaren uit Paraguay met vliegtuigen kwamen om materialen te ruilen voor Hyacint kuikens, die naar Paraguay werden vervoerd en waarschijnlijk verkocht op de internationale markt. We waren verbaasd te ontdekken dat sommige van de lokale mensen besloten om deze ruilhandel te stoppen omdat ze gealarmeerd waren door de afname van de populatie in hun gebied. We waren heel blij dat deze mensen bescherming toepasten lang voordat wij er waren! We zijn tevens blij te weten dat ze erg geïnteresseerd zijn ecotoerisme rond de Hyacint ara's en de ongelooflijke biodiversiteit daar.

Verbazingwekkend is dat daar noot ecotoerisme heeft plaats gevonden. Wat zou het een traktatie zijn als bezoekers Hyacint ara's zagen in de bomen rond het centrale plein van het dorp alsof ze thuis zijn. We dachten dat er een manier moest zijn om de dorpingen te helpen hun droom waar te maken en tevens de ara's te beschermen.

Dit werk was een enorme ervaring voor ons allemaal en we kijken uit naar het tweede seizoen in 2018, waar we educatieve programma's en training kunnen geven aan de woudrangers om ze te helpen met het project. Deze activiteiten zijn belangrijk voor de midden-tot-lange termijn bescherming van de soort veilig te stellen.

©Vertalingen Ria Vonk

Grijze roodstaarten op de SSeses eilanden

Door Elaine en Lori J. Deleo

Als men kijkt naar Uganda als “de parel van Afrika” is dit lang niet zo accuraat als men zou denken. De verschillende landschappen, zoals de regenwouden, bergen, meren en de drogere gebieden, zijn op zich al geweldig. Vooral ook als men zich realiseert wat een variatie aan dieren en vogels hier hun thuis hebben.

De eerste keer dat we de regio Lake Victoria in Uganda bezochten was in 2016, om naar we hoopten er de grijze roodstaarten in het wild te kunnen zien. Gedurende ons verblijf spendeerden we verschillende dagen op een van de eilanden, die deel uitmaken van de SSeses eilanden in de noordwest regio. Verschillende keren hadden we het geluk om kleine groepjes vogels te zien (4-9) die foerageerden en samenzaten in de Musizi bomen *Maesopsis eminii* en op een van die avonden zagen we zelfs een paring van een paar grijze roodstaarten wat een zeldzame waarneming was.

Om zoveel mogelijk kennis op te doen over de verplaatsing van grijze roodstaarten tussen de eilanden en hun aanwezigheid, indien, bij de lokale bevolking, huurden we een boot en voeren naar een nabijgelegen eiland. Daar spraken we met sommige bewoners, die voor ons de bomen benoemden waar de grijze roodstaarten van eten en gebieden waar ze 's avonds de nacht doorbrachten. Wat we hadden gezien in 2016 kwamen we in november 2017 terug naar SSeses eiland om het gedrag te bestuderen van de grijze roodstaarten en dorpingen te interviewen.

Bij terugkeer naar de SSeses eilanden keken we vooral naar het verschil in vliegpatronen, bedreigingen voor de populatie en hun gedrag in het wild, om hierdoor beter zicht te krijgen op de eisen van grijze roodstaarten in gevangenschap. Tenminste dat dachten we. Wat we echter niet hadden voorzien, was dat de kennis die we opdeden tijdens deze observaties in het wild en gesprekken met de lokale bevolking ervaringen opleverden, die we nooit hadden verwacht. Toen we naar de SSeses eilanden waren gevaren, werden we verrast door de prachtige natuur, vriendelijke wedstrijden tussen vissersboten en kleine groepjes mensen die in spanning wachtten op de “catch of the day” naar de wal en naar de huizen van hardwerkende mensen. Verderop zagen we grote stapels boomstammen op aken en boten, maar we waren onvoorbereid op wat nog kwam, nog realiseerden we ons dat deze activiteit deel was van een groter geheel. Maar de vogels en de mensen hadden hun eigen verhaal te delen.

Bij het verlaten van de dorpen werden we getroffen door de overvloed aan variëteit aan bomen en wildlife. Veel te snel echter zagen we slechts tekenen van wat eens dicht bos was geweest en nu hectares boomstronken en palmboomzaailingen, gevolgd door kilometers palmbomen. Deze duizenden hybride palmbomen (gekruist om resistent te zijn tegen ziekten van variëteiten van de Ivoorkust en uit Costa Rica) droegen vruchten onder hun grote kruinen en waren onbereikbaar voor de meeste wilde vogels. Op dat moment leek of we in een wereld van mensen waren beland, maar dienend als tegenstelling van een natuurlijk bos.

Vanaf deze locatie op de top van het eiland was de stilte oorverdovend - er klonk geen enkel vogelgeluid. We werden er net zo stil van als onze omgeving; alsof verdriet gestolen was om onszelf te uiten, op dezelfde manier als de palmindustrie de habitat van wildlife had gestolen. Er zijn 1061 vogelsoorten in Uganda – en nu hoorden of zagen we er geen een. Het overvloedige, rijke habitat van zóveel soorten – waaronder de grijze roodstaarten – behoorde tot het verleden.

Terwijl we daaropvolgende dagen onze reis voortzetten, genoten we van de gelegenheid ons onder de lokale bevolking te bevinden en meer dan 70 eilandbewoners te interviewen. Het overgrote deel van de eilandbewoners die we ontmoetten – van hotelmanagers tot vissers – droegen hun enthousiasme uit over het wildlife, flora en fauna van hun land.

Als we naar de grijze roodstaarten vroegen, zo normaal mogelijk, uitten de Ugandese bevolking hun bewondering en fascinatie voor de grijze roodstaarten (“Enkusu” genaamd) waarbij vaak hun speelsheid en nabootsen werden genoemd. Maar ze betreurden het ook dat de groepen in de loop der tijd waren verdwenen. Niet lang geleden claimden inwoners honderden grijze roodstaart groepen; echter, tegenwoordig

maar tussen de twee en dertig stuks, en worden ze zelden gezien tenzij de zich tegoed doen aan een bepaald seizoensfruit voordat ze naar andere eilanden vliegen. Veel mensen spraken heel open over de manier waarop de palmolie industrie de misleidende voordelen die de palmbomen zouden brengen aan hun gemeenschappen in de vorm van geld voor families die hun land aan de oliebedrijven verkochten of verhuurden.

Echter, wat de families zich niet realiseerden was hoe dit invloed zou hebben op de mogelijkheid voedsel te verbouwen of het effect op het wildlife waar ze zo van genoten als deel van hun dagelijks leven.

Ons streven om het natuurlijke gedrag van de grijze roodstaarten in het wild te observeren, was de beste plaats “Enkusu Village”- de bosgrond van een hotel aan de oever van Lake Victoria. Daar verzamelden zich ieder morgen kleine groepjes (12-16) grijze roodstaarten voordat ze wegvlogen op zoek naar voedsel.

Geliefde bomen voor samenzijn waaronder de Enziru *Pseudospondias microcarpa* en de Eucalyptus *Eucalyptus grandis*.

Gelijk aan de grijze roodstaarten die we in 2016 hadden gezien, kozen deze papegaaien bomen die geen vruchten droegen en dichtbij de werknemersruimten.

Een vergelijkbaar fenomeen werd gezien door Tamungang et al (2013) in Centraal Kameroen, die veronderstelden dat de grijze roodstaarten de lokale dorpen bezochten om zodoende hun bescherming te krijgen.

Enkusu Village was een vlaag van activiteit als de grijze roodstaarten van boom naar boom vlogen en een “schreeuwend” geluid naar elkaar maakten terwijl ze in de boom landden.

Daarna, echter, bleven de papegaaien rustig als er mensen waren, behalve diegenen die lieten weten dat ze hun boom verlieten of reagerend naar andere groepen.

In de nabijheid van mensen zullen de grijze roodstaarten ze negeren of doorgaan met hun normale gedrag (delen van water in boomholtes of kauwen op takken om hun bek te verzorgen en misschien voor plezier – precies zoals ze doen in gevangenschap), of rustig zitten en de mensen in hun midden te bekijken. Wanneer ze zich relaxt voelden zaten ze zich te verzorgen en, soms, elkaar op dezelfde manier als papegaaien doen in gevangenschap met hun verzorgers.

Er wordt vaak gedacht dat het wederzijds verzorgen onder papegaaien een activiteit is die alleen paren hebben, maar wij zagen dat dit niet het geval was. We zagen ook dat twee grijze roodstaarten hun snavel tegen elkaar streken en een andere grijze zich bij hen voegde. Dit suggereert dat dit niet alleen seksueel gedrag is, maar ook een verwantschap.

Vlakbij het dorp zagen we een nest met een kuiken erin, samen met de pop die op het nest bleef. In plaats daarvan vloog de man naar het nest en voerde haar, waarna zij het jong voerde. Toen een Afrikaans havik arend *Aquila spilogaster* vlakbij het nest landde, verdween de pop in het nest en bleef daar voor bepaalde tijd tot de havik was vertrokken. Gedurende deze tijd hielden de man en nog twee andere volwassen vogels zich rustig en stil in de nabijgelegen bomen. Als we jonge grijze roodstaarten zagen we tenminste vier volwassen vogels die de jonge volgden van tak naar tak of erboven vlogen. Onze waarnemingen liet ons geloven dat niet alleen de ouders voor het jong zorgen.

In dit gebied, in tegenstelling tot wat we verwachtten, ging de voorkeur van de grijze roodstaarten niet uit naar palmnoten. Weliswaar zagen we dat ze kozen voor olijven en vruchten, hoewel rijpe palmnoten voorhanden waren.

De voorkeur van voedsel komt de Msasa boom *Brachystegia spiciformis* en Empafu boom (soort olijf RV) *Canarium schweinfurthii*.

We zagen de grijze roodstaarten oversteken naar andere eilanden tijdens zonsopgang en zonsondergang. Alleen toen er al vroeg een onweersbui overtrok bleven zes grijze roodstaarten overnachten en die nacht sliepen ze in drie verschillende Kiriundi bomen tussen een groep vrouwen. Dit was verwonderlijk omdat werd aangenomen dat grijze roodstaarten samenslapen als groep gescheiden van andere soorten, of in dezelfde boom of in elkaars nabijheid. Op zekere dag genoten we van een bezoek aan het huis van een eilandbewoner Benny genaamd en hier ontmoetten we Cookie, een 40 jaar oude grijze roodstaart van oorsprong uit Congo, die in een boompje zat ongeveer 6m verwijderd van zijn kooi. De deur van de kooi

wordt iedere dag geopend en Cookie is vrij te komen en te gaan zoals hij wil, omdat Benny gelooft dat Cookie tenslotte bij de natuur hoort.

Sommige dagen vliegt Cookie weg om te foerageren met wilde grijze roodstaarten in het gebied terwijl op andere dagen de wilde vogels Cookie bezoeken. Nog steeds als de wilde vogels wegvliegen naar andere gebieden op het eiland om er de nacht door te brengen en Cookie niet met ze meegaat, brengt de lokale bevolking Cookie terug naar “huis”.

Je ziet dat Cookie makkelijk te onderscheiden van zijn soortgenoten vanwege zijn gave te kunne praten. Ironisch genoeg, is deze unieke bekwaamheid te praten – niet napraten, maar de taal gebruiken in de juiste context – een van de belangrijkste redenen dat de grijze papegaaipopulatie werd gestroopt voor de dierenhandel. Verbazingwekkend genoeg ontmoetten en spraken we met verschillende mensen die toegaven dat ze zekere personen kenden die nog betrokken waren of waren geweest bij het stropen van grijze roodstaarten. Maar ze deelden deze informatie met terughoudendheid omdat ze vreesden voor vergelding van stropers wiens identiteit bekend zou kunnen worden. Eén jongeman gaf een gedetailleerde verklaring van hoe netten worden gespannen over bloeiende bomen om de vogels te vangen als ze aan het eten zijn en hij deed de angstkreten na, die de vogels gaven als werden gevangen in de netten. Onze slimme gids, Johnny Kamugisha, is zijn leven lang al vogelaar en een gepassioneerd beschermer van de vogels in Uganda. Zijn passie en visie waren duidelijk zichtbaar terwijl we luisterden hoe hij met deze jongeman en anderen sprak over hoe trots op en door beschermen van het wildlife vertaald kan worden naar het voordeel voor gemeenschappen d.m.v. ecotoerisme.

We ons nu afvragen wat we kunnen doen om dat wat over is van de habitat van de grijze roodstaarten te behouden en te beschermen en doorgaan met het bestuderen van hun gedrag om zodoende het best mogelijk leven te verschaffen voor diegenen die al in gevangenschap worden gehouden. De schrijvers zullen teruggaan naar Uganda om door te gaan met bestuderen van het gedrag van de grijze roodstaarten en werken aan deze vele vragen door de betrokkenheid van de mensen en begrip te bevorderen van de inwoners, het wildlife en het landschap waarvan zij een onderdeel zijn.

© Bovenstaand artikel is vertaald door Piet Brouwer.